

ANFÖRANDE

AV VALERY GISCARD D'ESTAING

ORDFÖRANDE I EUROPEISKA KONVENTET

INFÖR SVERIGES RIKSDAG

Stockholm den 9 april 2003

Herr Talman,
ärade ministrar och folkvalda,
mina damer och herrar,

Jag känner mig hedrad över att idag få tala inför den svenska nationalförsamlingen, Riksdagen. Ert parlament är ett av de äldsta i denna del av världen och det första mötet daterar sig till riksdagen i Arboga 1435.

Riksdagen har kunnat utvecklas under årens lopp och bli det ställe där den svenska demokratin kommer till uttryck, en av de mest respekterade och konstruktiva i världen idag.

Jag skulle också vilja hälsa svenskarna som tack vare televisionen är med oss idag.

Jag har kommit hit idag för att träffa er och lyssna på er för att tala om och få igång ett samtal om Europa och i all synnerhet om det europeiska konventet.

Det handlar om ett ämne i hjärtat av den nutida politiska debatten i vår del av världen och som är syftet med det uppdrag som jag och mina medlemskollegor i konventet är engagerade i.

Låt mig hylla det arbete som redan utförts av svenskarna i konventet, era representanter i denna sal:

I första hand Lena Hjelm-Wallén på grund av sin stora erfarenhet, sitt engagemang i europafrågor, sin auktoritet och sitt balanserade sätt att framföra sina bidrag har gjort henne till en av konventets mest respekterade. Jag lyssnar alltid med stort intresse på henne.

Men också riksdagsledamöterna Lekberg och Lennmarker som deltar aktivt och reflekterande i våra diskussioner liksom också deras suppleanter Kvist och Svensson.

Mer än ett år har gått sedan konventet startade i februari 2002. Vi närmar oss slutet av vårt arbete, då vi till sommaren måste lämna det slutliga resultatet av våra reflexioner till stats- och regeringscheferna.

Ett nytt viktigt steg nås innan utgången av april månad med överlämnandet av de sista artiklarna av första delen av konstitutionen till konventet, vilka ännu inte publicerats. Alla våra förslag blir då tillgängliga för alla. Var och en kommer att kunna studera de olika dokumenten och bilda sig en egen uppfattning.

Som så ofta vid ett långvarigt arbete känner vi idag glädje och stolthet över utfört arbete även om våra ansträngningar inte nådde ända fram.

Å ena sidan är resultaten som redan bärgats avsevärda, jag återkommer snart till det. Det är skälet till att vi alla känner rättmätig stolthet och känner att möjligheten att lyckas finns inom räckhåll.

Å andra sidan är arbetet som återstår enormt, det allmänna läget är inte så gynnsamt, Europa är delat. Möten med mindre positivt innehåll sammankallas här och där och positioner riskerar att låsas. Vår tid rinner ut.

Jag anser det därför nödvändigt att förmedla den lärdom eller resultat som redan skördats och påminna om kontexten, deadlines och de frågor som återstår.

Varför ett konvent och vilka är utmaningarna som konventet måste möta?

Alltsedan Europakonstruktionens födelse, har ändringar i fördrag och institutionella reformer hört till formen för traditionella diplomatiska förhandlingar dvs. regeringsöverläggningar skedde inom lyckta dörrar. Detta instrument som kanske var ändamålsenligt i det förgångna, visade sina begränsningar vid förhandlingarna i Amsterdam och därefter i Nice.

Det är skälet till att stats- och regeringscheferna för första gången bryter med den diplomatiska förhandlingsformen och sammankallar konventet vid europeiska rådet i Laeken, konventet som jag har äran att vara ordförande i.

Konventet vars nyskapande och rikhaltiga arbetssätt, samlar regeringsrepresentanter, europeiska parlament, nationella parlament och medlemmar i europeiska kommissionen. För första gången deltar representanter för kandidatländer helt i arbetet. Konventet består av 105 medlemmar som samlas för att rita upp och modellera 2000-talets Europa.

Konventets metod är öppenhet och insyn, två gyllene regler för vårt förhållningssätt.

Öppenhet gentemot intresseföreningar eftersom flera av våra arbetssammanträden har vigts åt att lyssna på vad sammanslutningar, representantorganisationer väntar sig av Europa. Vi har också lyssnat på de unga. Jag hade önskat att detta omfattande samråd skulle gå utanför ramen för specialisterna i Bryssels och att en nationell diskussion inleddes i varje medlemsstat så att alla europeiska medborgare blev mottagare av det gemensamma arbetet. Jag vet att det i Sverige ofta tagits initiativ i denna riktning, i synnerhet sådana som handlar om att organisera ”konvent” inom skolan. Jag skulle vilja tacka och uppmuntra alla som på detta sätt deltagit i denna omfattande europeiska diskussion.

Vår andra regel gäller *insynen*. Fullständig insyn beträffande sammanträden och arbete som även det skiljer sig från tidigare tillvägagångssätt. Konventets diskussioner är offentliga och sänds i televisionen. Tillsammans med texter, bidrag eller tillägg från medlemmar som finns tillgängliga för alla via Internetsajter som lagts ut för detta syfte. Aldrig har ett arbete av sådan vidd utförts under sådana villkor för öppenhet och demokrati. Jag sticker inte under stol med att uppgiften därför blir svårare. Låt oss inte glömma att de amerikanska medlemmarna i konventet i Philadelphia 1787 sammanträdde bakom stängda dörrar! Men denna insyn är nödvändig för att den allmänna opinionen skall hållas välunderrättad framdeles. De beslut som fattats bakom lyckta dörrar kan inte bli bra därför att de inte förstås. Denna insikt är för övrigt ett av ert lands bidrag till unionen sedan anslutningen 1995. Jag hyllar det svenska bidraget, att tillföra en öppenhetskultur i Europeiska unionens institutioner.

Själva metoden för konventet (”komma tillsammans”), konventsmedlemmarnas öppenhet, entusiasm, arbetssätt har gjort det möjligt att skapa en dynamik och nå konsensus i frågor som ingen konferens mellan regeringar ännu lyckats med. Metoden som antogs vid Laeken var följaktligen en bra metod. Man kunde ana det och idag har vi fått det bekräftat.

Ett konvent bestående av vilka utmaningar? Jag urskiljer tre stycken:

Den första utmaningen: att lyckas med den största utvidgningen av den europeiska unionen som gjorts. Tio nya länder kommer att ansluta sig till gemenskapen den 1 maj 2004. Sprickan som delade vår del av världen under decennier utplånas. För första gången i sin långa historia blir Europa enat.

Men dimensionen på denna utvidgning, det stora antalet, övergången från 15 till 25 medlemmar, sedan till 27 inom några få år, tvingar oss att ingående studera arbetsmekanismerna i de europeiska institutionerna. Dessa som kommit till för en gemensam marknad bestående av sex medlemmar, kommer inte att bli i stånd att få en politisk union bestående av 25 medlemmar att fungera under acceptabla demokratiska villkor och på ett effektivt sätt.

Den andra utmaningen: Europa måste åter bli begripligt för medborgarna. Mängden fördrag (Maastricht, Amsterdam, Nice) har undan för undan förlorat begripligheten ur sikte och enkelheten i texterna som fanns hos deras upphovsmän. Medborgarna och särskilt de svenska, väntar sig enkelhet, transparens, effektivitet och demokrati. Morgondagens Europa kommer att bedömas mer för sin förmåga att frambringa resultat än för sina institutioner.

Den tredje utmaningen: att bättre möta medborgarnas krav på att agera tillsammans eller mer effektivt i nya uppdrag. Medborgarna har intrycket, befogat eller inte, att de europeiska institutionerna inverkar i för hög grad på deras vardag. De anser också att Europa borde spela en mer betydelsefull roll för att möta utifrån kommande hot. Det handlar om utrikespolitik och skapandet av ett gemensamt område för frihet, säkerhet och rättvisa. För att hantera dessa tre utmaningar vilka ni liksom jag tillmäter stor betydelse, är det nödvändigt att tillsammans se över den europeiska arkitekturen utan tabun och förutfattade meningar.

Vi måste erbjuda ett nytt Europa för våra respektive medborgare i det tjugonde århundradet, ett Europa vänt mot framtiden.

Vilka lärdomar kan man redan nu dra från arbetet med konventet? Även om denna första uppskattning bara kan vara preliminär, har våra diskussioner redan gjort det möjligt att notera vissa avsevärda resultat. Jag tar upp tre stycken här:

Det första resultatet: Konventet har uppenbarat ett stort behov av förenkling för att göra systemet begripligt igen. Även om inte många känner till det grundas det nuvarande systemet på tre olika juridiska fördrag. Det första resultatet handlade om att låta unionen bli en juridisk person. Denna punkt har uppnåtts. Det möjliggör utformandet av ett enda nytt fördrag som ersätter tidigare fördrag. Konventet nådde också ett viktigt steg när den beslöt att föreslå att det nya fördraget skulle ha formen av en konstitution. För första gången i sin historia kan Europa få sin konstitution.

Det senaste viktiga området för förenkling är det som rör antalet instrument och beslutsprocedurer. För närvarande har EU tillgång till femton olika juridiska instrument, ibland identiska och ganska svåra att förstå. Medborgaren kan inte acceptera den europeiska lagstiftningen om inte terminologin är tydlig, antalet instrument begränsat och procedurer för demokratis tillämpning begripliga. Det kommer i framtiden att finnas två instrument för lagstiftning: de europeiska lagarna och de europeiska ramlagarna.

Det andra resultatet: Konstitutionen som vi utarbetar blir mer begriplig, mer transparent och mer demokratisk. De första artiklarna som ännu diskuteras omarbetas till ett tydligt och

kraftfullt språk. De framlägger europaprojektet och dess värdegrunder. Dessa värden är gemensamma för oss i vår del av världen och utgör vår gemensamma bakgrund. Dessa härrör från olika inspirationskällor. De kan vara frukten av historien liksom strävan för fred eller kan ha sitt ursprung i ett gemensamt religiöst och moraliskt arv.

Stadgan om de grundläggande rättigheterna som är manifestationen för dess gemensamma värden, blir en integrerad del av vårt fördrag.

Vår konstitution preciserar målen som vi gemensamt strävar efter. Bland dessa finns vissa mål som jämställdhet mellan män och kvinnor och respekt för varaktig utveckling som svenskarna – men också många andra – värderar högt.

En annan nyhet, en beteckning på vår konstitution kommer endast att hänvisa till det demokratiska området. Den kommer att kraftfullt fastställa principerna för insyn i de demokratiska funktionerna i våra institutioner. Den kommer som princip att ställa upp alla medborgares lika rättigheter i EU gentemot institutionens representanter i EU. Den kommer också att organisera samråd med intresseföreningar, av alla slag.

Det tredje resultatet: ett starkt engagemang från de nationella parlamenten. De nationella parlamenten hade känslan av att bli lämnade med de olika europeiska beslutsprocesserna medan denna, gradvis med överföring av kompetens, blev allt viktigare. Vi vill avhjälpa denna situation och, för första gången i den europeiska konstruktionens historia, direkt engagera de nationella parlamenten, dvs. er i processen att utarbeta en EU-lagstiftning enligt subsidiaritetsprincipen. Den är långt framskriden. Personligen skulle jag vilja gå längre. Vi kommer till exempel att föreslå preliminär information från de nationella parlamenten om alla krav på nya medlemskap. Riksdagen kommer att kunna reagera snabbt på förslag från kommissionen tack vare en snabb och tidig information och inrättandet av en s.k. varningsmekanism.

Men liksom jag redan haft tillfälle att bekräfta är en av vårt konvents tillgångar att de nationella parlamenten för första gången kunnat arbeta sida vid sida med det europeiska parlamentet. Våra diskussioner inom konventet har gjort det möjligt för två parallella världar i det europeiska och nationella politiska livet att mötas och att lära känna varandra bättre. Det vore lämpligt att bevara detta inför framtiden.

Våra diskussioner avslöjade att det inte fanns ett starkt, fullständigt krav på att till europeisk nivå överföra de kompetenser som för närvarande utövas på nationell nivå. Justeringar måste emellertid göras här och där, till exempel beträffande gränspendlares hälsovård. Det är dock viktigt att ge medborgarna en tydligare bild av uppdelningen av kompetenser, av ”vem som gör vad” i Europaunionen.

Våra diskussioner uppenbarade viktiga förväntningar inom två nyckelområden: utrikespolitiken, inklusive försvaret och frihet, säkerhet och rättvisa, dvs. kampen mot den organiserade brottsligheten liksom invandring, och asylsökande.

Jag vill uppriktigt och ödmjukt lägga fram ett av de svåraste problem vi har att handskas med i detta sammanhang, nämligen utrikespolitiken. Denna problematik fördunklas ibland. Man bör skilja mellan vad medborgarna önskar och de förhållningssätt som de styrande i Europa ibland intar.

Europa skulle i värsta fall kunna nöja sig med att vara en gemensamt styrd ekonomisk zon. Men våra medborgare i respektive länder har, som alla undersökningar pekar på, högre ambitioner. De strävar efter att EU skall spela en politisk roll på den internationella scenen i nivå med sin ekonomiska betydelse. Unionen borde fungera som väktare av dess värden och intressen och bidra till bevarande av fred och stabilitet i världen.

Majoriteten av de europeiska medborgarna anser att Europa bör finnas på den internationella scenen och snabbt kunna ta ställning i frågor som rör vår planet. Hon bör eventuellt kunna handla. Krisen i Irak har uppenbarat anmärkningsvärt sammanfallande allmänna åsikter om vilka åtgärder som bör vidtas. Ett europeiskt samvete håller på att framträda.

Men för att en gemensam utrikespolitik skall kunna se dagens ljus, måste medlemsstaterna höra ihop med varandra, kunna definiera en gemensam linje och hålla sig till den. De styrande måste tillägna sig "den europeiska reflexen". Denna reflex existerade tidigare när medlemsstaterna utan tvekan inte var så olikartade som idag och kommer att vara imorgon. Jag minns 1970-talet då denna "europeiska reflex" ofta kom till uttryck.

Oenigheterna har kunnat noteras de senaste veckorna och de olika förhållningssätt och initiativ visar på den långa väg vi har kvar att gå. Bestämmelser, inte ens Maastrichtfördraget som räknar med solidaritet mellan medlemsländerna har respekterats. Att de styrande i Europa uttrycker skiljaktiga meningar är inget diskutabelt i sig. I ett ämne så svårt som situationen i Irak där frågan om krig eller fred sätts på spel är det legitimt att starka meningsskiljaktigheter kommer i dagen. Sådana olikheter hör till demokratin. Det som är diskutabelt är att dessa skiljaktigheter inte i första hand framfördes inom EU i sökandet efter en gemensam hållning.

Den aktuella situationen av splittring härrör inte från ett institutionellt problem. Unionen förfogar redan i allt väsentligt över de nödvändiga institutionerna och procedurerna för att uttrycka en gemensam hållning. Det som ännu saknas är viljan att tillgripa dem eller ens respektera dem.

Vad kan konventet göra? Föreslå nya redskap eller nya procedurer för att de styrande i Europa i framtiden skall bli mer benägna att gå vidare på vägen mot en gemensam politik. Det kommer vi utan tvekan att göra genom att urskilja två etapper: den nuvarande som skulle vila på en samordning av utrikespolitiken och den i framtiden som skulle syfta till att fastställa en gemensam politik oberoende av EU, enligt vilka medlemsländerna skulle ha möjlighet att, liksom med den monetära unionen, att "opt out".

Men, och jag upprepar det, utgångspunkten är viljan hos de styrande i Europa att tillägna sig eller återfå viljan att agera tillsammans i den europeiska gemenskapen. Utan denna förblir texterna och procedurerna – oavsett kvalitet – som vårt konvent föreslår, verkningslösa. Om denna vilja finns blir det möjligt att gradvis överväga en verklig gemensam utrikespolitik.

Politik för frihet, rättvisa och inre säkerhet

Våra medborgare kräver också att vi agerar på den europeiska nivån för att garantera en effektiv kamp mot kriminalitet över gränserna och för en bättre reglering av flyktingströmmar i synnerhet för att förhindra illegal invandring. Denna illegala invandring för ofta med sig exploatering av kvinnor och unga flickor som de kriminella utan skrupler utnyttjar och behandlar illa. Dessa är områden där vi måste fortsätta arbetet med att göra det möjligt för unionen att förfoga över effektiva instrument och procedurer.

I det stora hela strävar de europeiska medborgarna, dvs. inberäknat framtida medlemmar efter ökad frihet, säkerhet och rättvisa. Man har starka förväntningar på detta och vi gör klokt i att inte svika dessa. Vår ambitionsnivå bör höjas inom dessa områden.

Konventet har lagt fram kraftfulla förslag med vilka vi kan öka effektiviteten både på det operativa planet och beträffande lagstiftningen. Texter som tar hänsyn till institutioners kännetecken inom områden som rymmer frihet, säkerhet och rättvisa, presenterades för konventet. De fick ett välvilligt mottagande vid mötet den 3 och 4 april. Jag hyllar alldeles särskilt de svenska konventsrepresentanternas konstruktiva hållning.

Här är de första lärdomarna man kan dra av konventets arbete. Låt oss undersöka den väg som öppnar sig framför oss för den senaste etappen på vår gemensamma väg.

Vi närmar oss snart de institutionella frågorna. Jag har avsiktligt lämnat dem till slutet av vår diskussion. Det var lämpligt att inledningsvis identifiera vad vi vill göra tillsammans innan vi preciserar hur vi skall göra det. Vad vill vi européer göra tillsammans? Och är vi alla överens om att göra det? Det är konventets verkliga problem.

Jag ser två antaganden:

Antingen nöjer vi oss med att konsolidera oss och utvidga oss österut mot stater som nu skall införlivas i Europa. Det vill säga den stora gemensamma marknaden, rörelsefrihet (de fyra friheterna) en enda valuta och en viss ekonomisk solidaritet med en bättre tillämpning av subsidiaritetsprincipen, större tydlighet och mindre komplexitet i arbetet i de europeiska institutionerna. Det är ett möjligt mål. Men då måste man tala klarspråk. Och detta kan utgöra den gemensamma grunden, den första etappen i konstruktionen.

Eller så tänker vi att allt detta är nödvändigt men inte tillräckligt, att Europa måste gå längre i sina ambitioner. Att Europa måste organiseras bättre för att bli en aktör man lyssnar mer till, som är mer betydelsefull i det internationella livet. Att Europa måste organisera sin egen säkerhet. Att man inte kan öppna gränserna mellan stater utan att skapa ett verkligt europeiskt utrymme för gemensam frihet, säkerhet och rättvisa.

Om vi accepterar detta andra antagande som utan tvekan utgör det nödvändiga historiska svaret på förväntningarna från den allmänna opinionen hos infödda européer, tar vägen mot att en konstitution utrustad med institutioner som kan motsvara dessa förväntningar tar sin form. Detta utgör ”den överordnade etappen i den europeiska konstitutionen” Vi kan då i lugn och ro närma oss diskussionen om institutionerna.

Den 16 april skall jag höra statschefer och regeringscheferns åsikter när de samlas i Europarådet rörande några punkter av avgörande betydelse.

Det är i ljuset av dessa olika bidrag som förslag presenteras för konventet innan månadens slut. Detta kommer att diskuteras i slutet av maj månad. De svenska ledamöterna har kommit med särskilt intressanta och konstruktiva förslag. Det råder ingen tvekan om att de kommer att studeras noggrant.

Var och en måste emellertid vara medveten om att förslagen från den ena och den andra ofta är oförenliga. Eftergifter måste göras. De bör komma till stånd med hänsyn till jämvikten i de

moderniserade institutionerna, till transparensen och genom att framförallt baseras på sunt förnuft och på samlad erfarenhet under flera decenniers verksamhet i de europeiska institutionerna.

Att ta med i beräkningen det jag kallar ”antalets revolution”, det vill säga övergången från 15 till 23 medlemmar, bevara det som visat sin duglighet, återfå den jämvikt man en gång haft men förlorat, se lösningar i framtiden, det är detta som är vår uppgift. Val måste göras och det krävs fantasi, att motsägelser löses.

Det förefaller mig viktigt att vi i denna fråga inte misstar oss på målet. Det handlar inte om en kamp om makten mellan institutioner eller mellan medlemsstater. Det handlar om att skapa ett system som kan svara övertänkt och realistiskt på den allmänna opinionens förväntningar i en utvidgad union.

Det är nödvändigt att säkerställa att institutionerna arbetar harmoniskt i en enhet som förenar 450 miljoner invånare, dvs. den i antal tredje största sammanslutningen av människor på jorden efter Kina och den indiska federationen.

Det är en svår uppgift, otacksam men absolut nödvändig och den allmänna opinionen vet det. Den allmänna opinionen tillmäter den också – helt rätt – mindre betydelse än kärnfrågorna. Utan en rimlig dimensionering för överläggning och beslut, utan stabilitet och kontinuitet hos varje institution, kommer dessa inte att kunna överlägga och fatta beslut under tillfredsställande snabba, effektiva och transparenta former. Och systemet kommer att drivas mot sin söndring.

Det är nödvändigt att fastställa förhandlings- och beslutsformer som är demokratiska, som respekterar medborgarnas grundläggande jämlikhet och staternas jämlika rättigheter och som leder till handling istället för handlingsförklaring.

Jag vill gärna förmedla min övertygelse till er. För att vår tre hörnstenar inom institutionerna skall fungera väl, måste var och en av institutionerna förstärkas,

europaparlamentet måste vara den naturliga platsen där de europeiska medborgarna skall vara representerade och där de kan uttrycka sin mening och tillsammans med rådet stifta lagar,

kommissionen, en kollegial myndighet och oberoende instans, måste ha en ställning som uttrycker och tillvaratar den europeiska allmänhetens intressen,

ministerrådet skall vara platsen där medlemsstaterna kommer med idéer och där staterna skall bidra till den europeiska modellen.

Mer allmänt måste man i triangeln av institutioner återskapa en anda av ömsesidig tillit och samarbete och inse att man måste agera tillsammans för medborgarnas bästa och unionens effektivitet.

I början av sommaren, bör vi kunna lägga fram ett utarbetat och fullständigt projekt för stats- och regeringscheferna. Jag önskar att regeringskonferensen (IGC) som kommer att följa kan bli relativt kort och på hög nivå, det vill säga som håller sig på en hög politisk nivå: de som är bärare av Europeiska unionens framtid.

Arbetet som redan uppnått är avsevärt. Men den etapp som återstår är också viktig.

Om vi lyckas, kommer det lilla Europa att bli det stora Europa!

Den initiala ambitionen att förverkliga en gemensam marknad utvidgar sig till nya domäner: internationella relationer, Europas gemensamma försvar och skapandet av ett europeiskt område för säkerhet och rättvisa. Den kommer att täcka praktiskt taget hela den europeiska kontinenten.

Jag kan ännu inte lova er att den sedan decennier omhuldade drömmen blir verklighet, men jag vet att för att det skall bli möjligt, är er medverkan absolut nödvändig. Ni, i egenskap av folkvalda, ni har privilegiet att vara länken till medborgarna.

Om er församling, Riksdagen kan, så kan svenska folket som lyssnar på er, ge er kraften att bära vårt projekt om en modern och demokratisk konstitution för Europa och för det europeiska folket!

Jag framför mitt varma tack.

.